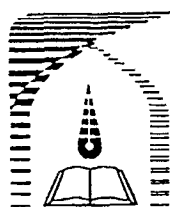

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱۱۶۳۸ - ۲۰۲۶۱

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد گروه گرافیک

بررسی فرم و نمادپردازی در سنگ گورهای لرستان با توجه به پیشینه تاریخی و اساطیری

پروژه عملی

طراحی پوستر بر اساس نقوش باز سازی شده لرستان به مناسبت های

مختلف و در ارتباط با فرهنگ لرستان

مجموعه اطلاعات مدرک علمی بزرگ
تمسک مدرک

۱۳۸۸ / ۶ / ۱۹

حجت‌اله حسنونند

استاد راهنما:

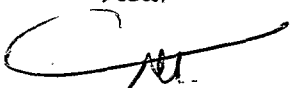
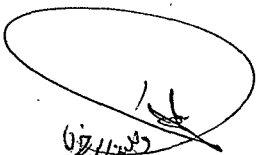
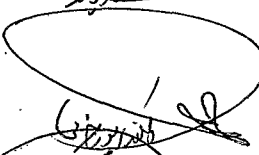

دکتر محمد خزائی

خرداد ۸۸

۱۱۶۳۸۱

تأیید اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیئت داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم آقای حجت الله حسنونند تحت عنوان: بررسی فرم و نماد پردازی در سنگ گورهای لرستان با توجه به پیشینه تاریخی و اساطیری - پروژه عملی: «طراحی پوستر براساس نقوش باز سازی شده لرستان به مناسبت های مختلف و در ارتباط با فرهنگ لرستان» را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر محمد خزائی	دانشیار	
۲- استاد مشاور	-	-	-
۳- نماینده تحصیلات تکمیلی	پرویز اسکندر پور خرمی	مربی	
۴- استاد ناظر	پرویز اسکندر پور خرمی	مربی	
۵- استاد ناظر	مصطفی ندرلو	مربی	

۲۰۰۰ ۲۳۶۹

۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۱

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته پراگماتیک است که در سال ۱۳۸۸ در دانشکده همن دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب آقای دکتر محمد زنجانی، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر _____ و مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر _____ از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجوی تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب حمید الرحمن پور دانشجوی رشته پراگماتیک مقطع ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

۴-۱

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عنوان پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

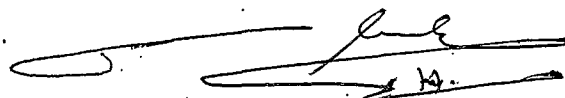
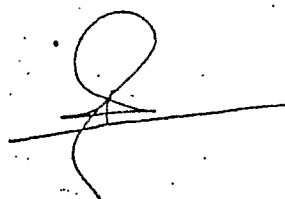
ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

تقدیم به اساتید بزرگوارم

دکتر محمد خزایی و منصور طبیب زاده

تشکر و قدردانی:

با سپاس از زحمات اساتید بزرگوارم دکتر محمد خزایی و جواد پویان که همواره استاد و راهنمایانم بوده و هستند و نیز کلیه دوستانی که در انجام این کار مرا یاری کردند و همچنین خانواده خوب و عزیزم و که در طی سالیان با حوصله تمام یار و پشتیبانم بوده اند و همسر مهربانم.

چکیده

منطقه لرستان از دیرباز تا کنون به علت داشتن آثار تاریخی درکانون توجه باستان شناسان و مورخین داخلی و خارجی قرار داشته است. نقوش صخره ای غارها، اشیاء مفرغین از عصر مفرغ و آهن، بناهای تاریخی و مذهبی مربوط به ادیان مختلف در تاریخ چندین هزار ساله این سرزمین متاثر از آیین ها و مراسم رسمی و سنتی و اعتقادی بوده است. این آثار همچنان در زندگی روزمره مردم این منطقه حضور فعال داشته و دارند.

بیشترین نشانه های پیوند این دوران فرهنگی با دوره معاصر را می توان در میان عناصر تصویری سنگ قبرهای این منطقه با قدمت تقریبی ۸۵۰ سال، جستجو کرد. این نقوش متشکل از تصاویر روایتگر و نمادینی هستند از زندگی، شخصیت و جایگاه اجتماعی شخص متوفی در زمان حیات، که توسط بازماندگان بر روی سنگ قبر وی حک و نسب می گردیده. این آثار می توانسته است جلوه های از میل به جاودانگی و دوری جستن از مرگ و نابودی را بدین شکل به نمایش بگذارند و با نقش کردن نمادها و نشانه هایی هر چند اندک از شکل زندگی و یا خصیصه های اخلاقی وی، شاکله وجودی روح مرده را در میان بازماندگان وجود عینی ببخشند.

در این پایان نامه با شناخت جغرافیایی منطقه، مسائل زیست محیطی، جغرافیای فرهنگی، شکل گذاردن زندگی ساکنان قبلی و فعلی و همچنین شرایط آب و هوایی که در منطقه حاکم بوده و هست، می توانسته است تا حد امکان روشن کننده بسیاری از ابهامات، چرایی و چگونگی به وجود آمدن شکل اولیه نقوش سنگ قبرها و آئین تدفین در این منطقه از گذشته تا حال باشد.

واژگان کلیدی:

سنگ قبر، لرستان، نقش، فرم، نماد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
	فصل اول
	پیشینه تاریخی و فرهنگی لرستان
۱۱.....	۱-۱ پیشینه تاریخی و فرهنگی لرستان.....
۱۱.....	۱-۱-۱ جغرافیایی طبیعی و ارتباط آن با جغرافیای فرهنگی.....
۱۲.....	۱-۱-۲ ویژگیهای مربوط به محیط هنری (ویژگی های فرهنگی).....
۱۲.....	۲-۱ بخش اول.....
۱۲.....	۱-۲-۱ پیشینه تاریخی.....
۱۶.....	۲-۲-۱ پیشینه اجتماعات انسانی.....
۱۷.....	۳-۲-۱ اقوام اولیه ساکن در لرستان.....
۱۸.....	۳-۱ بخش دوم.....
۱۸.....	۱-۳-۱ پیشینه فرنگی.....
۱۸.....	۱-۳-۱-۱ نقاشی غارها (دوران غار نشینی).....
۲۰.....	۲-۳-۱-۲ عوامل موثر در به وجود آمدن نگاره های دیواری در منطقه.....
۲۱.....	۳-۳-۱-۳ نظرات محققان در مورد تاریخ گذاری نقاشی های غارها.....
۲۲.....	۴-۳-۱-۴ ماهیت و جایگاه و موضوع نقوش.....
۲۶.....	۵-۳-۱-۵ نقش مرد جنگجو و یا شکارچی.....
۲۸.....	۶-۳-۱-۶ اعتقادات و رسوم پدید آورنده گان.....

- ۴-۱ عصر مفرق ۲۹
- ۱-۴-۱ هنر مفرغ سازی و قوم کاسیت ۲۹
- ۲-۴-۱ عقاید دینی پدید آورنده گان تمدن مفرغی (قوم کاسیت) ۳۲
- ۳-۴-۱ بررسی نقوش مفرغ ها ۳۷
- ۴-۴-۱ طراحی اشیاء مفرغی لرستان شامل سه گونه اند ۴۱
- ۵-۲ گور نگاره ها ۴۳

فصل دوم

آئین تدفین

- ۱-۲ آیین تدفین ۴۵
- ۲-۲ آئین تدفین و نشانه گور در پیش از تاریخ ۴۶
- ۱-۲-۲ عصر مفرق قدیم «مرحله اول از ۲۶۰۰ تا ۲۴۰۰ ق.م.» ۴۹
- ۲-۲-۲ عصر مفرق قدیم «مرحله دوم از ۲۴۰۰ تا ۲۰۰۰ ق.م.» ۵۰
- ۳-۲-۲ عصر مفرق میانه «۲۰۰۰ تا ۱۶۰۰ ق.م.» ۵۰
- ۴-۲-۲ عصر مفرق جدید «از ۱۶۰۰ تا ۱۳۰۰ ق.م.» ۵۰
- ۵-۲-۲ عصر آهن اول «۱۲۵۰-۱۳۰۰ تا ۹۰۰-۱۰۰۰ ق.م.» ۵۱
- ۳-۲ آیین تدفین در دوران باستان (پهلوی) ۵۲
- ۱-۳-۲ نشانه های گور در دوران باستان ۵۳
- ۲-۳-۲ انواع نشانه های گور ۵۴
- ۱-۲-۳-۲ صخره ای ۵۴
- ۲-۲-۳-۲ خریشته ای ۵۵
- ۳-۲-۳-۲ آرامگاه زیرزمینی ۵۶
- ۴-۲-۳-۲ آرامگاه شاهی ۵۷

- ۵۸..... ۵-۲-۳-۲ استودان (استخوان دان).
- ۵۹..... ۶-۲-۳-۲ خمره ای
- ۶۰..... ۷-۲-۳-۲ طاقی (گورستان چشمک).
- ۶۱..... ۴-۲ آئین تدفین و نشانه آن در دوره اسلامی
- ۶۸..... ۱-۴-۲ انتخاب نوع و جنس سنگ قبر
- ۶۸..... ۲-۴-۲ سنگ قبر
- ۶۹..... ۳-۴-۲ انواع سنگ ها و مراحل آماده کردن سنگ قبر
- ۷۰..... ۴-۴-۲ اصطلاحات
- ۷۰..... ۱-۴-۴-۲ سنگ شکن
- ۷۰..... ۲-۴-۴-۲ سنگ تراش
- ۷۱..... ۳-۴-۴-۲ حجار

فصل سوم

انواع نشانه گور: تحلیل، تاریخ گذاری و محل پراکندگی گورستانها

- ۷۵..... ۱-۳ انواع نشانه های گور
- ۷۵..... ۲-۳ نشانه های موجود و مورد بررسی عبارتند از
- ۷۵..... ۱-۲-۳ برد ممکی (سنگهای پستانی)
- ۸۱..... ۲-۲-۳ میل
- ۸۷..... ۳-۲-۳ برد گوه
- ۸۸..... ۴-۲-۳ پلکانی (چند طبقه)
- ۹۱..... ۵-۲-۳ گورهای چیده شده با سنگ لاشه و سنگ های رودخانه ای
- ۹۴..... ۶-۲-۳ سنگ بالا سری و روی دلی (روی سینه)
- ۹۷..... ۷-۲-۳ سنگ گورهای آرامه

- ۹۹ سنگ گورهای اتاکی ۸-۲-۳
- ۱۰۰ چهار طاقی ۹-۲-۳
- ۱۰۱ شیرهای سنگی (برد شیر) ۱۰-۲-۳

فصل چهارم

مفاهیم نمادین و عناصر تصویری سنگ قبرها: تعایف و بنیانها

- ۱۰۴-۱ نماد و نقش‌های نمادین سنگ قبرها ۱۰۶
- ۱۰۴-۱-۱ تعاریف و نظریه‌ها ۱۰۶
- ۱۰۴-۲ نقوش نمادین در گورنگاره‌ها ۱۰۹
- ۱۰۴-۲-۱ نمادها و عناصر طبیعی ۱۱۰
- ۱۰۴-۲-۲ نمادهای حیوانی ۱۱۸
- ۱۰۴-۲-۲-۱ گاو ۱۲۰
- ۱۰۴-۲-۲-۲ اسب ۱۲۰
- ۱۰۴-۲-۲-۳ اسب در قبل از دوران اسلامی ۱۲۱
- ۱۰۴-۲-۲-۴ اسب در ایران بعد از اسلام ۱۲۱
- ۱۰۴-۲-۲-۵ بز کوهی ۱۲۶
- ۱۰۴-۲-۲-۶ گوزن ۱۲۸
- ۱۰۴-۲-۲-۷ شیر ۱۳۱
- ۱۰۴-۲-۲-۸ نقش «شیر» در بنای تاریخی تخت جمشید ۱۳۱
- ۱۰۴-۲-۲-۹ سگ ۱۳۴
- ۱۰۴-۲-۲-۱۰ مرغ «پرنده» ۱۳۶
- ۱۰۴-۲-۳ نمادهای گیاهی ۱۳۸
- ۱۰۴-۳-۱ درخت بلوط ۱۳۹

- ۱۴۰ ۲-۳-۲-۴ سرو
- ۱۴۲ ۳-۳-۲-۴ نقش گل
- ۱۴۴ ۴-۳-۲-۴ گل محمدی
- ۱۴۴ ۳-۴ ترکیب عناصر اسطوره ای در گور نگاره‌ها: (رمز)
- ۱۴۶ ۱-۳-۴ رمز جدال شیر و گاو
- ۱۴۹ ۲-۳-۴ رمز جدال انسان و شیر
- ۱۵۱ ۳-۳-۴ رمز درخت
- ۱۵۲ ۴-۳-۴ رمز درخت زندگی
- ۱۵۸ ۵-۳-۴ اسطوره
- ۱۵۹ ۶-۳-۴ چند نمونه مثالی از موجودات اسطوره ای
- ۱۶۱ ۴-۴ نشانه
- ۱۶۲ ۱-۴-۴ انواع نشانه
- ۱۶۲ ۲-۴-۴ نشانه های مذهبی
- ۱۶۷ ۳-۴-۴ نشانه های مربوط به شکار و شجاعت
- ۱۷۰ ۴-۴-۴ نشانه های مشخص کننده گور زنان گور زنان
- ۱۷۱ ۵-۴-۴ نشانه‌های مهمان‌نوازی و کدبانوئی
- ۱۷۲ ۶-۴-۴ نشانه های سوگواری
- ۱۷۴ ۵-۴ اشکال هندسی
- ۱۷۵ ۱-۵-۴ مثلث
- ۱۷۵ ۲-۵-۴ مربع
- ۱۷۸ ۳-۵-۴ دایره
- ۱۷۸ ۴-۵-۴ ارتباط چهار گوش، گنبد و دایره

- ۱۸۰ ۵-۵-۴ نقش محراب
- ۱۸۴ ۶-۴ خط
- ۱۸۸ ۱-۶-۴ کیفیتهای خطی در گورستانهای لرستان
- ۱۸۹ ۱-۱-۶-۴ خط کوفی
- ۱۹۱ ۲-۱-۶-۴ خط نستعلیق
- ۱۹۸ نتیجه گیری و پیشنهادات
- ۲۰۳ بازسازی نقوش و پروژه عملی
- ۲۲۲ فهرست منابع و مأخذ
- ۲۲۶ پیوست شماره (۱)
- ۲۳۰ چکیده لاتین

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
	فصل اول
تصویر ۱-۱-۱۴.....	تصویر ۱-۱- زاگرس مرکزی، موقعیت جغرافیایی لرستان امروز.....
تصویر ۱-۲-۱۹.....	تصویر ۱-۲- نقش سوارشکارچی بر دیواره همیان، هزاره دوم ق.م.....
تصویر ۱-۳-۲۳.....	تصویر ۱-۳- نقش صحنه شکار، اندازه ۵۵ × ۸۰ سانتی متر، رنگ سیاه، غار دوشه، کوهدشت.....
تصویر ۱-۴-۲۷.....	تصویر ۱-۴- نقش سوار شکارچی بر دیوار غار های لرستان، پیش از تاریخ.....
تصویر ۱-۵-۲۷.....	تصویر ۱-۵- نقش مرد شکارچی سوار و پیاده بر دیواره غار دوشه، کوهدشت.....
تصویر ۱-۶-۲۸.....	تصویر ۱-۶- نقش مرد شکارچی بر روی گور مران جنگجوی امروز، روستایکونانی، کوهدشت.....
تصویر ۱-۷-۳۴.....	تصویر ۱-۷- نقوش روی تیردان، موجودات اساطیری، لرستان، حدود سده یازدهم ق.م.....
تصویر ۱-۸-.....	تصویر ۱-۸- مقایسه، سمت راست، نقش ناشناخته در دیواره میرملاس، چپ شی آئینی
مربوط به عصر مفرق.....	مربوط به عصر مفرق.....
تصویر ۱-۹-۳۸.....	تصویر ۱-۹- تندیس ایزد سروش، لرستان، سده هشتم قبل از میلاد،.....
تصویر ۱-۱۰-۴۰.....	تصویر ۱-۱۰- زیرسری مفرقی اسب، لرستان، قرن ۸ تا ۷ ق.م موزه بریتانیا.....
تصویر ۱-۱۱-۴۱.....	تصویر ۱-۱۱- تبر مفرغی هزاره اول ق.م.....
	فصل دوم
تصویر ۱-۲-۵۵.....	تصویر ۱-۲- نمونه طراحی از یک گور صخره ای.....

- تصویر ۲-۲- نمونه طراحی یک گور خرپشته ای..... ۵۵
- تصویر ۲-۳- آرامگاه کورش در پاسارگاد..... ۵۷
- تصویر ۲-۴- دخمه، استودان..... ۵۸
- تصویر ۲-۵- نمونه گور خمره ای مربوط به دوران اشکانیان..... ۵۹
- تصویر ۲-۶- گور طاقی، گورستان چشمک، ویسیسان، خرم آباد، دوره اشکانی..... ۶۱
- تصویر ۲-۷- قبرستان بقیع واقع در مدینه، عربستان..... ۶۲
- تصویر ۲-۸- نقش اسب کتل شده، گورستان پریان، کوهدشت، قدمت ۱۵۰ سال..... ۶۵
- تصویر ۲-۹- نواختن ساز و دهل و ساز چپی توسط نوازنده گان محلی بر روی کوشک تزئین شده..... ۶۶
- تصویر ۲-۱۰- مراسم سوگواری در ایل چهار لنگ بختیاری..... ۶۶

فصل سوم

- تصویر ۳-۱- سنگ گورپستانی، مربوط به شخصی به نام عثمان، موزه قلعه فلک الافلاک، خرم آباد..... ۷۶
- تصویر ۳-۲- باز سازی و تفکیک نقوش سنگ پستانی..... ۷۸
- تصویر ۳-۳- تفکیک فرمهای اصلی یک سنگ گور پستانی، نمای رو به رو..... ۷۹
- تصویر ۳-۴- بازسازی و تفکیک فرمی یک گور پستانی، و فرم اصلی روی سنگ که به شکل فلش دو سر است..... ۷۹
- تصویر ۳-۵- نمونه ای تزئینات روی گوی یک گورپستانی..... ۸۰
- تصویر ۳-۶- تفکیک تعدادی از فرم های تزئینی یک گور پستانی..... ۸۰
- تصویر ۳-۷- نشانه گور، میل، روستای کونانی، کوهدشت، سال..... ۸۱
- تصویر ۳-۸- باز سازی طرح کلی، ایستایی و نقوش یک نشانه گور (میل) کوهدشت..... ۸۲
- تصویر ۳-۹- میل سید صفریگ، روستای خسرو آباد کونانی: کوهدشت، سال..... ۸۵

تصویر ۳-۱۰- طراحی هندسی میل صید صفر بگ، واقع در روستای خسرو آباد بخش

کونانی، کوهدشت..... ۸۶

تصویر ۳-۱۱- نشانه گور (برد گو) واقع در روستای خلیل آباد، الیگودرز..... ۸۷

تصویر ۳-۱۲- زیگورات چغا زنبیل، مربوط به تمدن ایلام، شوش..... ۸۸

تصویر ۳-۱۳- پاسارگاد، آرامگاه کورش، شیراز، دوره هخامنشی..... ۸۸

تصویر ۳-۱۴- گورهای پلکانی، گورستان ابولوفا، کوهدشت..... ۸۹

تصویر ۳-۱۵- نمونه طرح تفکیکی نشانه گور، پلکانی (مسطه ای)..... ۸۹

تصویر ۳-۱۶- دو نمونه سنگ روی سینه گورهای پلکانی،..... ۹۰

تصویر ۳-۱۷- نمونه گور چیده شده با سنگ های لاشه رودخانه ای، «الشتر»..... ۹۳

تصویر ۳-۱۸- سنگ بالاسری با نقوش شکار گاهی، سنگ گور یک میرشکار، منطقه

خاوه، نورآباد..... ۹۴

تصویر ۳-۱۹- سنگ روی سینه..... ۹۶

تصویر ۳-۲۰- نمونه هایی از سنگ روی سینه..... ۹۷

تصویر ۳-۲۱- سنگور مربوط به آرامنه ساکن در لرستان، سنگ سفید الیگودرز..... ۹۸

تصویر ۳-۲۲- نقوش موجود در کتیبه سنگ گور یک ارمنی، سنگ سفید الیگودرز..... ۹۹

تصویر ۳-۲۳- نمونه یک نشانه گور (چهار طاقی)..... ۱۰۰

تصویر ۳-۲۴- شیر سنگی نشانه گور، واقع در روستای کی ورز، الیگودرز..... ۱۰۲

تصویر ۳-۲۵- باز سازی نقوش یک شیرسنگی، نمای روبه رو و پهلو، روستای کی ورز،

الیگودرز..... ۱۰۳

فصل چهارم

تصویر ۴-۱- سمت راست، بالا، تندیس سنگی چپ، شکل زن..... ۱۱۳

- تصویر ۲-۴ - باز سازی نقش خورشید، گورستان حیات الغیب، خرم آب..... ۱۱۴
- تصویر ۳-۴ - نقش خورشید با صورتی مردانه و خشن، گورستان حیات الغیب، خرم آباد..... ۱۱۶
- تصویر ۴-۴ - صورت مردانه خورشید، گورستان حیات الغیب، خرماآباد..... ۱۱۷
- تصویر ۴-۵ - جایگاه و اندازه نقش خورشید در میان نقوش سنگ گورهای لرستان،
 حیات الغیب، خرم آباد..... ۱۱۷
- تصویر ۴-۶ - معراج پیامبر، از شاهنامه... اثر سلطان محمد..... ۱۲۲
- ۴-۷ - نقش اسب بر روی سنگ بالاسری. گورستان ویسیان، خرم آباد،..... ۱۲۳
- تصویر ۴-۸ - نقش اسب در صنه های رزم و شکار، حیات الغیب، خرم آباد، ۱۳۳۰ هجری..... ۱۲۴
- تصویر ۴-۹ - بازسازی نقش شکار گاه، هومیان، کوهدشت،..... ۱۲۵
- تصویر ۴-۱۰ - نقش رزمگاه، اندازه سوار ۷×۷ و اندازه هریک از پیاده ها ۵× ۱/۵ سانتی متر،
 دوشه، جنوب چگنی، مربوط به دوره اشکانی ۱۲۵
- تصویر ۴-۱۱ - نقش بز کوهی و به همراه شکار چی سوار بر اسب، غار دوشه، اشکانی..... ۱۲۷
- تصویر ۴-۱۲ - نقش بز کوهی، گورستان ویسیان، جنوب خرم آباد، ۱۳۴۵ هجری..... ۱۲۸
- تصویر ۴-۱۳ - نقش گوزن بر روی دیواره هومیان دو، ۱۴×۱۵ سانتیمتر، کوهدشت..... ۱۲۹
- تصویر ۴-۱۴ - مجسمه مفرغی، لرستان، احتمالاً " مفرغ قدیم، موزه بریتانیا،..... ۱۳۰
- تصویر ۴-۱۵ - راست، نقش گوزن به همراه بز کوهی، چپ باز سازی نقش گوزن موجود در
 سنگ، گورستان روستای زشت، الشتر..... ۱۳۰
- تصویر ۴-۱۶ - نقش برجسته شیر، گورستان زنگی وند، الشتر..... ۱۳۳
- تصویر ۴-۱۷ - تندیس شیر سنگی، گورستان کی ورز، الیگودرز..... ۱۳۳
- تصویر ۴-۱۸ - نمای کلی از قرارگیری شیرهای سنگی در گورستان کی ورز، الیگودرز..... ۱۳۴
- تصویر ۴-۱۹ - نقش سگ شکاری، دیواره غار دوشه، کوهدشت..... ۱۳۵
- تصویر ۴-۲۰ - نقش سگ شکاری، گورستان حیات الغیب، خرم آباد..... ۱۳۵

- تصویر ۴-۲۱- نقش پرنده به همراه تزئینات گیاهی و هندسی، گورستان حیات الغیب؛
 خرم آباد، ۱۳۳۰ هجری..... ۱۳۷
- تصویر ۴-۲۲- نقش پرنده و شکارچی، حیات الغیب، خرم آباد ۱۳۳۵ هجری، ردیف پایین
 سنگ بالا سری..... ۱۳۷
- تصویر ۴-۲۳- نقش درخت بلوط، سنگ بالا سری، گورستان کیورز، الیگودرز،..... ۱۳۹
- تصویر ۴-۲۴- نقش سرو بر روی گور مردان، گورستان پیر محمد شاه، هجری..... ۱۴۱
- تصویر ۴-۲۵- گل نیلوفر بر دیواره تخت جمشید، ۱۴۳
- تصویر ۴-۲۶- نقش گل لوتوس، گورستان، پیر محمد شاه، الشتر..... ۱۴۳
- تصویر ۴-۲۷- نقش گل نیلوفر آبی، گورستان منطقه خاوه، نورآباد،..... ۱۴۴
- تصویر ۴-۲۸- نقش شیر و گاو بر روی ظروف ساغر مفرغی، لرستان، روش ساخت چکش
 کاری، ۱۲۰۰ ق.م..... ۱۴۷
- تصویر ۴-۲۹- راست، نبرد شیر و گاو، تخت جمشید، شیراز، ۱۴۷
- تصویر ۴-۳۰- چپ، نبر شیرو گاو، گورستان زنگی وند، الشتر..... ۱۴۷
- تصویر ۴-۳۱- نبرد شیر و انسان، مفرغ، لرستان، هزاره اول قبل از میلاد..... ۱۴۹
- ۴-۳۲- چپ، نبرد پادشاه هخامنشی باشیر، تخت جمشید، شیراز،..... ۱۵۰
- ۴-۳۳- راست، باز سازی نقش جدال شیر و انسان،..... ۱۵۰
- ۴-۳۴- درخت کیهانی،..... ۱۵۲
- ۴-۳۵- راست، درخت زندگی، گورستان سیاه پوش، الشتر..... ۱۵۵
- ۴-۳۶- چپ، نقش درخت زندگی، سنگ روی سینه گور، گورستان خزر، خرم آباد..... ۱۵۵
- تصویر ۴-۳۷- نقش درخت زندگی، قبرستان سیاه پوش، الشتر..... ۱۵۶
- تصویر ۴-۳۸- نقش درخت زندگی با گلدان منطقه خاوه نورآباد..... ۱۵۷

- تصویر ۴-۳۹- درخت سرو افتاده، نقش روی سنگ گور مردی آزاده گورستان زشت
 قلایی، الشتر..... ۱۵۷
- تصویر ۴-۴۰- سیمرغ، تصویری از یک شاهنامه کشمیری..... ۱۶۰
- تصویر ۴-۴۱- نشانه های مذهبی، گورستان بتکی، الشتر..... ۱۶۴
- تصویر ۴-۴۲- باز سازی نقش یک مهر از گورستان بتکی، الشتر..... ۱۶۴
- تصویر ۴-۴۳- ترکیب نقوش مذهبی در کادر، پیر محمد شاه، الشتر..... ۱۶۵
- تصویر ۴-۴۴- مردی در حال چیدن میوه از درخت بهشتی، سنگ گورروی سینه، روستای
 ده کافران الشتر، ۱۳۲۰ هجری..... ۱۶۵
- تصویر ۴-۴۵- سنگ بالاسری یک میر شکار، ویسیان، خرم آباد..... ۱۶۹
- تصویر ۴-۴۶- سنگ بالاسری گور یک زن کدبانو..... ۱۷۰
- تصویر ۴-۴۷- راست باز سازی تصاویر و نشانه های مهمانوازی، چپ، نشنه های کدبانویی..... ۱۷۱
- تصویر ۴-۴۸- راست، نشانه های مربوط به سوگواری چپ، تصویر اسب کتل شده..... ۱۷۳
- تصویر ۴-۴۹- این تصویر از نقش برجسته های تخت جمشید، نیمه اول هزاره اول ق.م..... ۱۷۳
- تصویر ۴-۵۰- اسنفاده از نقش دایره و مربع ومثلث، ترکیب با نقوش مذهبی و دیگر نقوش فرمی،
 گورستان پیر محمد شاه، الشتر..... ۱۷۷
- تصویر ۴-۵۱- استفاده از فرم محراب برای تزئین روی سنگ گور، گورستان امیر، الشتر..... ۱۸۳
- تصویر ۴-۵۲- چند نمونه از خطوط کوفی، گورستان امیر، الشتر..... ۱۹۰
- تصویر ۴-۵۳- سنگ گوری که به علت نداشتن شکل هندسی نامنظم، حجار ترکیب نوشته ها
 و نقوش را به تناسب شکل سنگ تنظیم نموده است..... ۱۹۱
- تصویر ۴-۵۴- خط نستعلیق، سیا هیوش، الشتر..... ۱۹۲
- تصویر ۴-۵۵- چند نمونه از کتیبه های مورد استفاده در سنگ گور های..... ۱۹۳